

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny Test diagnostyczny
<i>Przedmiot:</i>	Wiedza o społeczeństwie
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Forma arkusza:</i>	MWOP-R0-100, MWOP-R0-200, MWOP-R0-300, MWOP-R0-400, MWOP-R0-700, MWOP-R0-Q00, MWOP-R0-Z00.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	16 grudnia 2022 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024 ¹	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] popularnonaukowych oraz interpretacji innych źródeł [...]. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty [...] problemów życia codziennego [...].	(ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 8) Zdający charakteryzuje współczesne społeczeństwo i analizuje jego cechy (otwarte, postindustrialne, konsumpcyjne, masowe i informacyjne).

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Argument – Stwierdzenie zamieszczone na rysunku może wskazywać, że osoba nie wyobraża sobie życia bez dostępu do sieci i bez ciągłego korzystania z internetu.

Kontrargument – Sytuacja przedstawiona na rysunku może dotyczyć aktywności zawodowej tej osoby, na przykład pracy zdalnej.

Zadanie 1.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia [...] wybrane współczesne procesy społeczne. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 5) Zdający diagnozuje problemy społeczno-polityczne [...].	(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie. 3) Zdający wyjaśnia zjawisko alienacji oraz analizuje jego przyczyny i skutki. (SP) V. Nieletni wobec prawa. 2) Zdający przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów internetu [...].

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań egzaminacyjnych dla egzaminu maturalnego przeprowadzanego w roku szkolnym 2022/2023 i 2023/2024 (Dz.U. poz. 1246).

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne przedstawienie dwóch skutków.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

- Może to prowadzić do trudności w nawiązywaniu nowych znajomości ze względu na niską samoocenę.
 – Może to prowadzić do osłabienia więzi rodzinnych czy sąsiedzkich i koleżeńskich, gdyż większość wolnego czasu pochłania funkcjonowanie w internecie.

Zadanie 2.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego [...]. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego [...].	(ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 5) Zdający wyjaśnia charakter procesu socjalizacji; podaje przykłady wpływu społecznego w różnych dziedzinach życia [...]. (SP) II. Rodzina. 1) Zdający charakteryzuje rodzinę jako grupę społeczną; przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie [...]. 2) Zdający analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci.

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wskazanie nazwy i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Nazwa grupy społecznej – rodzina

Uzasadnienie – W tekście źródłowym przedstawiono proces socjalizacji pierwotnej, który w sposób naturalny przebiega właśnie w rodzinie – w grupie pierwotnej przekazującej dziecku normy, wartości i wzory zachowań.

Zadanie 2.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający analizuje różnorodne [...] zachowania społeczno-polityczne oraz działania w ramach społeczeństwa obywatelskiego.	(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. 4) Zdający porównuje status prawny stowarzyszeń [...] w Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia tryb rejestracji tych organizacji. 10) Zdający przedstawia [...] formy [...] niekonwencjonalnej partycypacji politycznej [...] w Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 1) Zdający: wymienia „zasady ogólne” i katalog praw człowieka zapisane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wymienienie dwóch czynności podkreślonych w tekście.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- została członkiem partii politycznej
- założyła stowarzyszenie

Zadanie 3.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia [...] procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie.	(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego. 3) Zdający przedstawia elementy dziedzictwa kulturowego etnicznej grupy mniejszościowej w Rzeczypospolitej Polskiej (mniejszości narodowe i etniczne [...]). (SP) VIII. Wspólnoty narodowe/etniczne i ojczyzna. 4) Zdający wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne [...] i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Łemkowie / mniejszość łemkowska

Zadanie 3.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...]. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.	(ZP) IV. Prawa człowieka. 4) Zdający przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych oraz grupy posługującej się językiem regionalnym w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego. 6) Zdający analizuje stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i etnicznych w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Żaden język mniejszości etnicznej nie jest używany w gminach jako język pomocniczy.

Typ 2.: W Polsce, w niektórych gminach zamieszkiwanych przez grupy mniejszościowe funkcjonują języki pomocnicze, ale są to 4 języki: białoruski, kaszubski, litewski i niemiecki.

Typ. 3.: Kwestie dwujęzycznych tablic w danej miejscowości nie oznaczają, że w gminie, w której tak jest, mamy język pomocniczy. To uregulowania od siebie niezależne.

Zadanie 4.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne [...].	(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie. 4) Zdający analizuje poznawcze przyczyny stosowania stereotypów i związane z tym niebezpieczeństwa. (ZP) I. Człowiek i społeczeństwo. 6) Zdający [...] wyjaśnia, jak tworzą się podziały w społeczeństwie na „swoich” i obcych”; rozpoznaje przyczyny, przejawy i skutki nietolerancji i stygmatyzacji [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie wypowiedzi.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Krymscy Tatarzy wyznają w większości islam, a Mohamed i Halid zdają sobie sprawę, że stereotypem dotyczącym wyznawców tej religii jest ich domniemany fundamentalizm czy ekstremizm, rzekomo związany z prowadzeniem działań terrorystycznych.

Zadanie 4.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający analizuje różnorodne [...] działania w ramach społeczeństwa obywatelskiego. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].	(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. 11) Zdający wyjaśnia, na czym polega nieposłuszeństwo obywatelskie i jakie niesie ze sobą dylematy; podaje jego historyczne i współczesne przykłady z różnych części świata.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Argument – Krymscy Tatarzy, chociaż wiedzą, że zostaną ukarani, ciągle protestują.

Kontrargument – Krymscy Tatarzy w opisanych działaniach nie złamali prawa, ponieważ jednoosobowe protesty są zgodne z rosyjskim prawodawstwem.

Zadanie 4.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 8) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w nieunijnej części Europy [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie przyczyny.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Data z monety dotyczy aneksji Półwyspu Krymskiego przez Federację Rosyjską.

Zadanie 5.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego [...].	(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający przedstawia [...] kierunki wydatków budżetowych w Rzeczypospolitej Polskiej. (SP) VII. Społeczność regionalna. 1) Zdający [...] lokalizuje własne województwo [...] oraz pozostałe województwa.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

mazowieckie lub pomorskie lub wielkopolskie

Zadanie 5.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 6) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: W województwie śląskim oba wskaźniki są w najniższym przedziale.

Typ 2.: W województwie małopolskim stopa bezrobocia jest w najniższym przedziale, a wskaźnik zatrudnienia jest nie w przedziale najwyższym, ale w kolejnym.

Typ 3.: W województwie lubuskim stopa bezrobocia jest w drugim przedziale (5,0–5,9%), a wskaźnik zatrudnienia jest nie w przedziale 55–56,9%, ale w drugim najniższym.

Typ 4.: W województwie kujawsko-pomorskim stopa bezrobocia jest w najwyższym przedziale, a wskaźnik zatrudnienia jest nie w przedziale najniższym, ale w kolejnym.

Typ 5.: W województwie zachodniopomorskim wskaźnik zatrudnienia jest w najniższym przedziale, a stopa bezrobocia jest nie w przedziale najwyższym, ale w kolejnym.

Typ 6.: Ta zależność występuje w 11 z 16 województw / Ta zależność nie występuje w 5 województwach.

Zadanie 5.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].	(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. 6) Zdający przedstawia politykę państwa na rynku pracy w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. 8) Zdający wykazuje aktualność kwestii „starzenia się społeczeństwa” [...]. (ZP) VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 4) Zdający przedstawia możliwości kontynuacji edukacji [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie specyfiki wskaźników.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Oba wskaźniki na mapach obejmują wyłącznie osoby aktywne zawodowo – nie ma zatem w nich miejsca na kategorie nieaktywne zawodowo a mające powyżej 15 lat, przykładowo: na uczących się czy na emerytów.

Zadanie 6.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający [...] charakteryzuje zasady i formy demokracji [...].	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający charakteryzuje formy demokracji bezpośredniej [...]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający [...] przedstawia procedurę ustawodawczą.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

inicjatywa ludowa / obywatelska inicjatywa prawodawcza

Zadanie 6.2. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, [...] samodzielnie wyciąga wnioski [...].	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający porównuje ścieżkę legislacyjną wymaganą do zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, tworzenia ustaw [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne sformułowanie dwóch różnic.

1 pkt – poprawne sformułowanie jednej różnicy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Różnica względem państwa z tekstu 1. – W Szwajcarii inicjatywa w sprawie zmiany konstytucji przysługuje obywatelom, a w Polsce posiadają ją tylko wybrane podmioty władzy.

Różnica względem państwa z tekstu 2. –

Typ 1.: We Włoszech inicjatywa ludowa przysługuje 50 tys., a w Polsce – 100 tys. obywateli.

Typ 2.: We włoskim prawie nie ma ograniczeń przedmiotowych w przypadku takich ustaw, a w Polsce nie mogą one dotyczyć niektórych kwestii, np. budżetowych.

Zadanie 6.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający analizuje różnorodne [...] zachowania społeczno-polityczne oraz działania w ramach społeczeństwa obywatelskiego. 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.	(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna. 10) Zdający przedstawia [...] formy i poziom niekonwencjonalnej partycypacji politycznej [...]; rozważa, czy korzystanie z praw i wolności politycznych z nią związanych jest konieczne dla właściwego funkcjonowania demokracji.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne sformułowanie zalety i wady.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Zaleta – Dzięki tej formie społeczeństwo faktycznie realizuje władzę, co sprzyja kształtowaniu poczucia odpowiedzialności za losy kraju.

Wada – Kompetencje, kwalifikacje ogółu społeczeństwa w danej problematyce mogą nie być wystarczające.

Zadanie 7.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 1) Zdający analizuje sposób wyboru i charakteryzuje formę (jednoosobowa lub kolegiatna) głowy państwa we współczesnych republikach [...]. 3) Zdający charakteryzuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy – [...] kanclerski (na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec) [...]. 7) Zdający wyjaśnia mechanizmy wyłaniania rządu i jego odpowiedzialności politycznej na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 8) Zdający [...] lokalizuje jej [Unii Europejskiej] państwa członkowskie [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy i poprawne przyporządkowanie numeru.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Nazwa państwa – Republika Federalna Niemiec / Niemcy

Numer na mapie – 3.

Zadanie 7.2. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 2) Zdający przedstawia, odwołując się do współczesnych przykładów, typologie współczesnych monarchii ze względu na pozycję głowy państwa [...]. 5) Zdający charakteryzuje systemy polityczne z zachwianym podziałem władzy – parlamentarno-komitetowy/rządy konwentu (na przykładzie Konfederacji Szwajcarii) [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne sformułowanie dwóch uzasadnień.

1 pkt – poprawne sformułowanie jednego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

występowanie jednego z klasycznych typów trójpodziału władzy – Nie funkcjonuje on w Szwajcarii (państwo nr 4). Istnieje tam system parlamentarno-komitetowy, a naczelnym organem państwa jest parlament. To państwo określa się jako państwo z jednolitością władzy państwowej albo jako państwo o zachwianym, wyłącznie technicznym podziale władzy.

występowanie republikańskiej formy rządu – Nie funkcjonuje ona w Belgii (państwo nr 2). To państwo jest monarchią parlamentarną, a głową państwa jest król, pochodzący z dynastii sasko-kobursko-gotajskiej.

Zadanie 8.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 1) Zdający analizuje sposób wyboru [...] głowy państwa we współczesnych republikach [...]. 4) Zdający charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta [...] (na przykładzie Stanów Zjednoczonych Ameryki [i] Republiki Francuskiej) [...]. 5) Zdający charakteryzuje systemy polityczne z zachwianym podziałem władzy [...] (na przykładzie Konfederacji Szwajcarii [i] Federacji Rosyjskiej) [...]. 6) Zdający [...] podaje przykłady państw z parlamentem jednoizbowym i dwuizbowym.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A

Zadanie 8.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 5) Zdający wykazuje znaczenie, jakie dla pozycji ustrojowej Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ma fakt wyborów powszechnych [...]. (SP) XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej. 5) Zdający [...] przedstawia sposób wyboru [...] Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wyjaśnienie różnicy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

W Polsce mamy powszechne wybory prezydenckie – naród wybiera prezydenta bezpośrednio, a w przedstawionym kraju jest on wybierany m.in. przez członków parlamentu (wybory pośrednie).

Zadanie 8.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...]. (ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 7) Zdający wyjaśnia mechanizmy wyłaniania rządu i jego odpowiedzialności politycznej [...]; porównuje te mechanizmy z obowiązującymi w Rzeczypospolitej Polskiej. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 6) Zdający [...] przedstawia procedury powoływania i odwoływania rządu, używając określeń: wotum zaufania, konstruktywne wotum nieufności, wotum nieufności wobec ministra [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie poprawnego podobieństwa i poprawnej różnicy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Podobieństwo – Polityczna odpowiedzialność rządu w obu państwach to odpowiedzialność parlamentarna.

Różnica – W Polsce rząd odpowiada politycznie wyłącznie przed pierwszą izbą parlamentu, a w przedstawionym kraju – przed obiema izbami.

Zadanie 9.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający [...] przedstawia procedurę ustawodawczą. 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Tak.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Zgodnie z art. 121.3. *Konstytucji RP* Sejm RP, aby odrzucić poprawkę przyjętą w uchwale Senatu RP, potrzebował większości bezwzględnej, czyli w tym przypadku minimum 228 posłów głosujących „za”, a tymczasem „za” głosowało tylko 225 posłów.

Typ 2.: Liczba posłów głosujących „za” powinna być większa niż tych, którzy byli „przeciw” i wstrzymali się od głosu, a tymczasem „za” głosowało 225 posłów, a „przeciw” i wstrzymało się od głosu łącznie 230 posłów.

Zadanie 9.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. (ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy. 6) Zdający charakteryzuje funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą [...]; wskazuje kompetencje parlamentu w Rzeczypospolitej Polskiej w ramach poszczególnych funkcji. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne uzasadnienie.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Typ 1.: Pozycja ustrojowa Sejmu RP jest w Polsce silniejsza niż Senatu RP. Widoczne to jest m.in. w uprawnieniach obu izb w procesie ustawodawczym: każda uchwała Senatu RP dotycząca ustawy, która zmienia stanowisko Sejmu RP, może zostać przez Sejm RP odrzucona.

Typ 2.: Pozycja ustrojowa Sejmu RP jest w Polsce silniejsza niż Senatu RP. Widoczne to jest m.in. w uprawnieniach obu izb w procesie ustawodawczym – to Sejm RP uchwala ustawy.

Zadanie 9.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.	(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający [...] przedstawia procedurę ustawodawczą.

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F
2. F

Zadanie 10.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający [...] charakteryzuje zasady i formy demokracji [...].	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej; [...] porównuje ordynację proporcjonalną i większościową [...]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.

Zasady oceniania

- 1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

2

Zadanie 10.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. 8) Zdający przedstawia organy stanowiące [...] samorządu terytorialnego na poziomie gminy [...] w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. (SP) VI. Społeczność lokalna. 3) Zdający wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście/dzielnicy); przedstawia, jak są one wybierane [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – przepis 1.

Uzasadnienie – Obecnie kadencja rady gminy trwa 5 lat.

Zadanie 10.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 2) Zdający [...] charakteryzuje zasady i formy demokracji [...]. 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.	(ZR) VII. Rywalizacja o władzę. 8) Zdający [...] przedstawia rozwiązania prawne w systemie proporcjonalnym sprzyjające [...] stabilności rządu. (ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. 8) Zdający przedstawia organy stanowiące [...] samorządu terytorialnego na poziomie gminy [...] w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P.
2. P

Zadanie 11.1. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego [...].	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 8) Zdający wyjaśnia instytucje prawne części ogólnej prawa cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej (ograniczona i pełna zdolność do czynności prawnych osoby fizycznej; [...] czynności prawne i ich forma). 11) Zdający analizuje kazusy z zakresu prawa rzeczowego [...]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.

Zasady oceniania

- 2 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia do sytuacji z obu opisów (A i B).
1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia do sytuacji z jednego z opisów (A albo B).
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

A.

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie – Wynika to z art. 17. Magda ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych, a do zawarcia umowy tego rodzaju potrzebna jest zgoda jej przedstawiciela ustawowego.

B.

Rozstrzygnięcie – Tak.

Uzasadnienie – Wynika to z art. 14 par. 2. Zuzanna nie ma zdolności do czynności prawnych, jednak zakup żelek to przykład umowy powszechnie zawieranej w drobnych bieżących sprawach życia codziennego, a cena wskazuje, że nie doszło do rażącego pokrzywdzenia kupującej.

Zadanie 11.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.	(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 2) Zdający przedstawia źródła prawa w Rzeczypospolitej Polskiej [...]; przedstawia procedurę ustawodawczą. 3) Zdający [...] wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy [...]. 4) Zdający wyjaśnia podstawowe instytucje prawne części ogólnej prawa cywilnego [...] w Rzeczypospolitej Polskiej (osoba fizyczna, zdolność prawna [...]).

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. P

Zadanie 12.1. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje przypadki [...] łamania prawa oraz wybiera odpowiednie mechanizmy dochodzenia tych praw.	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 21) Zdający przedstawia kary [...] unormowane w [...] Kodeksie karnym w Rzeczypospolitej Polskiej. 22) Zdający podaje przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego [...]. (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 3) Zdający rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo [...] karne; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy [...].

Zasady oceniania

- 2 pkt – podanie trzech poprawnych nazw.
 1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. *Kodeksu karnego*
2. *publicznego*
3. *Kodeksie postępowania karnego*

Zadanie 12.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego.	(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. 20) Zdający stosuje w analizie przypadku podstawowe instytucje prawa karnego w Rzeczypospolitej Polskiej ([...] występku a zbrodnie [...]).

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Zbrodnią w myśl polskiego prawa jest przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 3 lata.

Typ 2.: We wszystkich przytoczonych sytuacjach dolna granica zagrożenia karą jest charakterystyczna dla występku.

Zadanie 13.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający charakteryzuje kwestię praw człowieka i ich międzynarodowej ochrony.	(ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. 1) Zdający przedstawia [...] historyczny rozwój praw człowieka. 5) Zdający charakteryzuje system ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka

Zadanie 13.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...]. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka [...].	(ZR) V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja. 4) Zdający [...] wyjaśnia pojęcie bezpieczeństwa [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – mniejszość, której dotyczy tekst 1.

Uzasadnienie – Przytoczony artykuł mówi o prawie do obywatelstwa, a ta mniejszość ma w swoim państwie status bezpaństwowców, czyli nie są oni uznawani za obywateli Mjanmy.

Zadanie 13.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający charakteryzuje kwestię praw człowieka [...]. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka [...].	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 10) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze Środkowego i Dalekiego Wschodu; lokalizuje je [...]. 11) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze [...] Bliskiego Wschodu; lokalizuje je [...]. (ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona. 6) Zdający [...] przedstawia problem łamania praw człowieka w [...] państwie niedemokratycznym.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne przyporządkowanie trzech numerów.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Kurdowie – mniejszość, której dotyczy tekst 4.

Ujgurzy – mniejszość, której dotyczy tekst 2.

Rohindżowie – mniejszość, której dotyczy tekst 1.

Zadanie 14.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych, także w perspektywie globalnej i ze wskazaniem na globalne współzależności. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.	(ZR) XIV. Integracja europejska. 4) Zdający rozważa kwestię charakteru prawnego Unii Europejskiej [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 9) Zdający przedstawia prawa obywatela Unii Europejskiej [...]. (SP) VIII. Wspólnoty narodowe/etniczne i ojczyzna. 5) Zdający uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe ([...] państwową/obywatelską, europejską).

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i poprawnego kontrargumentu.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Argument –

Typ 1.: Istnieje obywatelstwo unijne.

Typ 2.: Obywatelstwo UE daje dodatkowe uprawnienia niezwiązane z obywatelstwem narodowym.

Kontrargument –

Typ 1.: Pozostajemy obywatelami swojego państwa, a obywatelstwo unijne jest wtórne.

Typ 2.: Nadal UE jest organizacją międzynarodową, a większość spraw obywateli jest rozwiązywana na poziomie krajowym.

Zadanie 14.2. (0–2)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający przedstawia podstawowe kwestie dotyczące stosunków międzynarodowych. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 1) Zdający [...] przedstawia prawa, które mu przysługują [...].	(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 9) Zdający przedstawia prawa obywatela Unii Europejskiej [...].

Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie trzech poprawnych przykładów.

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych przykładów.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Typ 1.: Prawo biernego i czynnego uczestnictwa w wyborach do Parlamentu Europejskiego.

Typ 2.: Prawo biernego i czynnego uczestnictwa w wyborach lokalnych (najniższy szczebel) przy zamieszkaniu w krajach członkowskich UE innych niż własne państwo.

Typ 3.: Prawo do składania petycji do Parlamentu.

Typ 4.: Prawo do zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawach dotyczących niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji unijnych.

Typ 5.: Europejska inicjatywa obywatelska.

Typ 6.: Prawo do zwrócenia się do instytucji unijnych w dowolnym języku urzędowym państw członkowskich i do otrzymania odpowiedzi w tym języku.

Typ 7.: Prawo dostępu do dokumentów Parlamentu, Rady i Komisji.

Zadanie 15.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) [...].	(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne sformułowanie zależności wraz z podaniem danych.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Im większe zainteresowanie polityką, tym częstsze uznawanie członkostwa Polski w NATO za wydarzenie przełomowe. Respondenci niezbyt interesujący się polityką najczęściej oceniali, że przystąpienie do NATO było dla Polski wydarzeniem ważnym, ale nie pierwszoplanowym (59%), a respondenci deklarujący bardzo duże lub średnie zainteresowanie polityką twierdzili najczęściej (odpowiednio 69% i 48%), że przystąpienie Polski do NATO było wydarzeniem przełomowym.

Zadanie 15.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) [...].	(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie. 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne ocenienie prawdziwości dwóch stwierdzeń.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F

2. P

Zadanie 15.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 20) Zdający [...] wykazuje zmieniającą się rolę tej organizacji [Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego] od lat 90. XX wieku. (ZR) XIV. Integracja europejska. 9) Zdający wyjaśnia założenia strefy euro [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Wydarzenia dotyczą planowanego rozszerzania strefy euro.

Typ 2.: Wszystkie wskazane państwa zostały członkami NATO w pierwszej dekadzie XXI wieku: Bułgaria i Rumunia wstąpiły do tej organizacji w 2004 roku, a Chorwacja – w 2009 roku.

Zadanie 16.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 10) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze Afryki [...]; lokalizuje je [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 5) Zdający [...] przedstawia różne organizacje terrorystyczne i sposoby oraz przykłady ich działania.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C

Zadanie 16.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ładu międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 10) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze Afryki [...]; lokalizuje je [...]. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 5) Zdający [...] przedstawia różne organizacje terrorystyczne i sposoby oraz przykłady ich działania.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy i poprawne przyporządkowanie numeru.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Nazwa państwa – Nigeria / Federalna Republika Nigerii

Numer na mapie – 3

Zadanie 16.3. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 6) Zdający przedstawia podstawowe kwestie dotyczące stosunków międzynarodowych. 7) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do interpretacji wydarzeń życia społecznego, w tym politycznego.	(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 5) Zdający wyjaśnia źródła współczesnego terroryzmu oraz przedstawia różne organizacje terrorystyczne i sposoby oraz przykłady ich działania.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

Typ 1.: Działania takie jak masowe porwania dzieci, mają na celu zastraszenie społeczeństwa, wytworzenie lęku.

Typ 2.: Organizacja, rozpoczynając akcję zbrojną, stosowała przemoc w celu ideologicznym (przekształcenia państwa w państwo wyznaniowe), co nosi znamiona przestępstwa wojennego popełnionego w czasie pokoju.

Typ 3.: Organizacja stosuje zamachy bombowe jako metodę działania, także w celu nadania rozgłosu.

Zadanie 17.1. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 17) Zdający przedstawia cele form współpracy regionalnej, w tym inicjatyw międzynarodowych, w których uczestniczy Rzeczpospolita Polska [...]. (ZR) XV. Polska polityka zagraniczna. 1) Zdający [...] wykazuje transformację celów, instrumentów i treści polskiej polityki zagranicznej od lat 90. XX wieku. 2) Zdający wyjaśnia zmieniającą się pozycję Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej i determinanty tej pozycji [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Inicjatywa Trójmorza.

Uzasadnienie –

Typ 1.: Do Inicjatywy Środkowoeuropejskiej należą także państwa spoza Unii Europejskiej.

Typ 2.: W tekście ukazano cele gospodarcze, a cele Inicjatywy Środkowoeuropejskiej w tej dziedzinie były inne, jak również obejmowały charakter współpracy inny niż gospodarczy.

Zadanie 17.2. (0–1)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.	(ZR) XIII. Ład międzynarodowy. 17) Zdający przedstawia cele form współpracy regionalnej, w tym inicjatyw międzynarodowych, w których uczestniczy Rzeczpospolita Polska (np. Grupa Wyszehradzka, Trójkąt Weimarski).

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Grupa Wyszehradzka

Zadanie 18. (0–5)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZP) I. Wiedza i rozumienie. 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego. (ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania. (ZP) IV. Komunikowanie i współdziałanie. 3) Zdający korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego, w tym instytucje prawne – sporządza proste pisma do organów władz.	(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. 8) Zdający [...] rozpoznaje, kiedy decyzja administracyjna w Rzeczypospolitej Polskiej jest ważna. 9) Zdający wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji organów administracyjnych; pisze odwołanie od decyzji administracyjnej.

Zasady oceniania

- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych oraz o właściwej konstrukcji.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i z jedną – częściowo oraz o właściwej konstrukcji.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i z jedną – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną w pełni jedną kategorią elementów składowych.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną częściowo jedną kategorią elementów składowych.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanej kategorii elementów składowych ALBO brak rozwiązania.

** Przez właściwą konstrukcję należy rozumieć właściwe rozplanowanie pisma wraz z oznaczeniem odwołującego się i podpisem.*

Kategorie elementów składowych:

- 1) Poprawne podanie nazwy instytucji wydającej decyzję i nazwy instytucji, do której skierowane będzie odwołanie; właściwa data; wniesienie o uchylenie decyzji.
- 2) Wskazanie wadliwości decyzji z powodu braku uzasadnienia oraz z powodu braku podstawy prawnej.

Przykładowa odpowiedź

Mazowszany, 19.05.2021 r.

Michał Michałowski
Mazowszany 1, 10-100 Wolica

Wojewoda Mazowiecki
za pośrednictwem
Starosta Radomski
ul. Nowa 1, 22-222 Radom

Odwołanie
od decyzji Starosty Radomskiego z dnia 30.04.2021 r.

Wnoszę odwołanie od decyzji Starosty Radomskiego z dnia 30.04.2021 r. dotyczącej braku zgody na zatwierdzenie projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na budowę wewnętrznej instalacji gazowej w budynku mieszkalnym, na nieruchomości położonej w miejscowości Mazowszany, Gmina Wolica nr ewidencyjny gruntu 100/2.

Decyzję doręczono mi 5.05.2021 r.

Decyzji powyższej zarzucam brak podstawy prawnej oraz brak uzasadnienia.
W związku z tym wnoszę o jej uchylenie.

Michał Michałowski

Zadanie 19. (0–7)

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024	
Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
(ZR) I. Wiedza i rozumienie. 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne [...]. 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym. 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych [...]. (ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] tekstów z zakresu nauk społecznych. 4) Zdający wykorzystuje informacje do tworzenia własnej złożonej wypowiedzi [...]. (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne [...]. 4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego. (ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie. 2) Zdający tworzy strategię argumentowania [...].	(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne. 1) Zdający podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej [...] ruchliwości społecznej. 2) Zdający analizuje sposoby adaptacji klas społecznych do zmiany społeczno-gospodarczej w Rzeczypospolitej Polskiej; wskazuje na przyczyny degradacji i awansu społecznego przedstawicieli tych klas społecznych. 3) Zdający przedstawia strukturę warstwową współczesnego społeczeństwa polskiego. 4) Zdający rozważa zasadność teorii „człowieka sowieckiego” (bierność, roszczeniowość wobec państwa), odnosząc się do konkretnych współczesnych przykładów. 6) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. 8) Zdający charakteryzuje specyfikę procesów migracyjnych [...] wewnątrz Europy. 9) Zdający analizuje uznane za niekonwencjonalne formy przystosowania się do zmiany systemowej na podstawie literatury (np. fragmentów pracy <i>Łowcy, zbieracze, praktycy niemocy. Etnografia człowieka zdegradowanego</i> Tomasza Rakowskiego). (ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. 6) Zdający przedstawia politykę państwa na rynku pracy w Rzeczypospolitej Polskiej; rozróżnia formy polityki aktywnej oraz świadczeń socjalnych dla bezrobotnych. (ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. 9) Zdający [...] rozważa kwestię korzyści i kosztów członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.

Zasady oceniania

- 7 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 6 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu.
- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i z jednym – częściowo ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem w pełni i z dwoma – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu oraz o właściwej strukturze i logice wyводу, ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z dwoma – częściowo.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i z jednym – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym w pełni jednym aspektem tematu.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym częściowo jednym aspektem tematu.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanego aspektu tematu ALBO brak rozwiązania.

Aspekty tematu:

- 1) Przedstawienie uwarunkowań społeczno-gospodarczych procesu pionowej ruchliwości społecznej w społeczeństwie polskim przełomu XX i XXI wieku.
- 2) Przedstawienie sposobów adaptacji klas społecznych społeczeństwa polskiego przełomu XX i XXI wieku do zmiany społeczno-gospodarczej.
- 3) Przedstawienie zmian w strukturze społecznej w społeczeństwie polskim przełomu XX i XXI wieku.

Przykładowa odpowiedź

Przeobrażenia systemowe, jakie nastąpiły w Polsce od końca lat 80. XX wieku, dotyczyły większości wymiarów życia społecznego. Istotnym aspektem zmiany była transformacja gospodarcza, która miała ważny wpływ na przemiany społeczne, w tym – na ruchliwość pionową w społeczeństwie polskim. Struktura klasowa, funkcjonująca w Polsce Ludowej, znacząco się zmieniła.

W wyniku transformacji gospodarczej od gospodarki centralnie planowanej do rynkowej otworzyły się nowe możliwości. Wprowadzona swoboda działalności gospodarczej doprowadziła do rozwoju sektora rodzimych prywatnych przedsiębiorstw – również poprzez proces uwłaszczenia nomenklatury i prywatyzacji majątku publicznego. Pojawił się także w znacznie większym stopniu kapitał zagraniczny. Jednak nowe realia oznaczały upadek państwowych gospodarstw rolnych oraz licznych zakładów wielkoprzemysłowych, stąd pojawiło się zjawisko znaczącego bezrobocia. Zmiana gospodarcza miała też związek z tzw. restrukturyzacją gospodarki, co oznaczało zmiany struktury zatrudnienia – coraz mniej osób mogło znaleźć zatrudnienie w sektorze I (rolnictwo) oraz w sektorze II (przemysł), a coraz więcej – w sektorze III (usługi).

Sposoby adaptacji klas społecznych do zmiany społeczno-gospodarczej były różne. Część wiązała się z awansem społecznym i z przejściem do tzw. Polski sprywatyzowanej. Ci dobrze zarabiający pracownicy firm komercyjnych, kierownicy, specjaliści i elita biznesu bywają nazywani wygranymi transformacji. Część społeczeństwa zachowała swe budżetowe etaty, natomiast na ogół nie oznaczało to awansu – zarabiali oni gorzej niż ci pierwsi, ale

mieli stałą i stabilną pracę. Pozostałych można określić na ogół przegranymi transformacji. Jednak poza tzw. Polską na zasiłku, czyli bezrobotnymi czy ludźmi, którzy przeszli na wcześniejszą emeryturę lub uzyskali rentę, warto wskazać – za T. Rakowskim – na jeszcze jedną strategię, strategię osób tworzących tzw. Polskę zbieracko-łowiecką. Mamy zatem osoby aktywne pozasystemowo, funkcjonujące dzięki nieformalnym sposobom zarobkowania. Część bezrobotnych pracowała też „na czarno” w ojczyźnie. Ważną strategią stała się też emigracja zarobkowa, a większe jej możliwości związane z członkostwem w UE oznaczały znaczny spadek stopy bezrobocia.

Zmiany w strukturze społecznej już w części zostały wyżej podane. Pojawiły się nieobecne wcześniej w porównywalnym stopniu kategorie przedsiębiorców i bezrobotnych. Ta pierwsza, podobnie jak inteligencja, stała się zróżnicowana społeczno-ekonomicznie. Bezpośrednią konsekwencją transformacyjnej restrukturyzacji było także zmniejszenie się liczby robotników rolnych i przemysłowych oraz klasy chłopów. Warto jednak za H. Domańskim podkreślić, że oprócz – typowego dla inteligencji – dziedziczenia pozycji społecznej mieliśmy też do czynienia z przypadkami awansu społecznego do tej kategorii. Dotyczy to osób z rodzin chłopskich i robotniczych, zdobywających upowszechniające się wykształcenie nie tylko średnie, lecz także i wyższe.

Widać zatem, że struktura społeczna podlegała znacznym przeobrażeniom, a sposobów adaptacji było bardzo wiele, przy czym mogły one oznaczać pozostanie w tej samej klasie społecznej albo ruchliwość pionową (awans lub degradację).